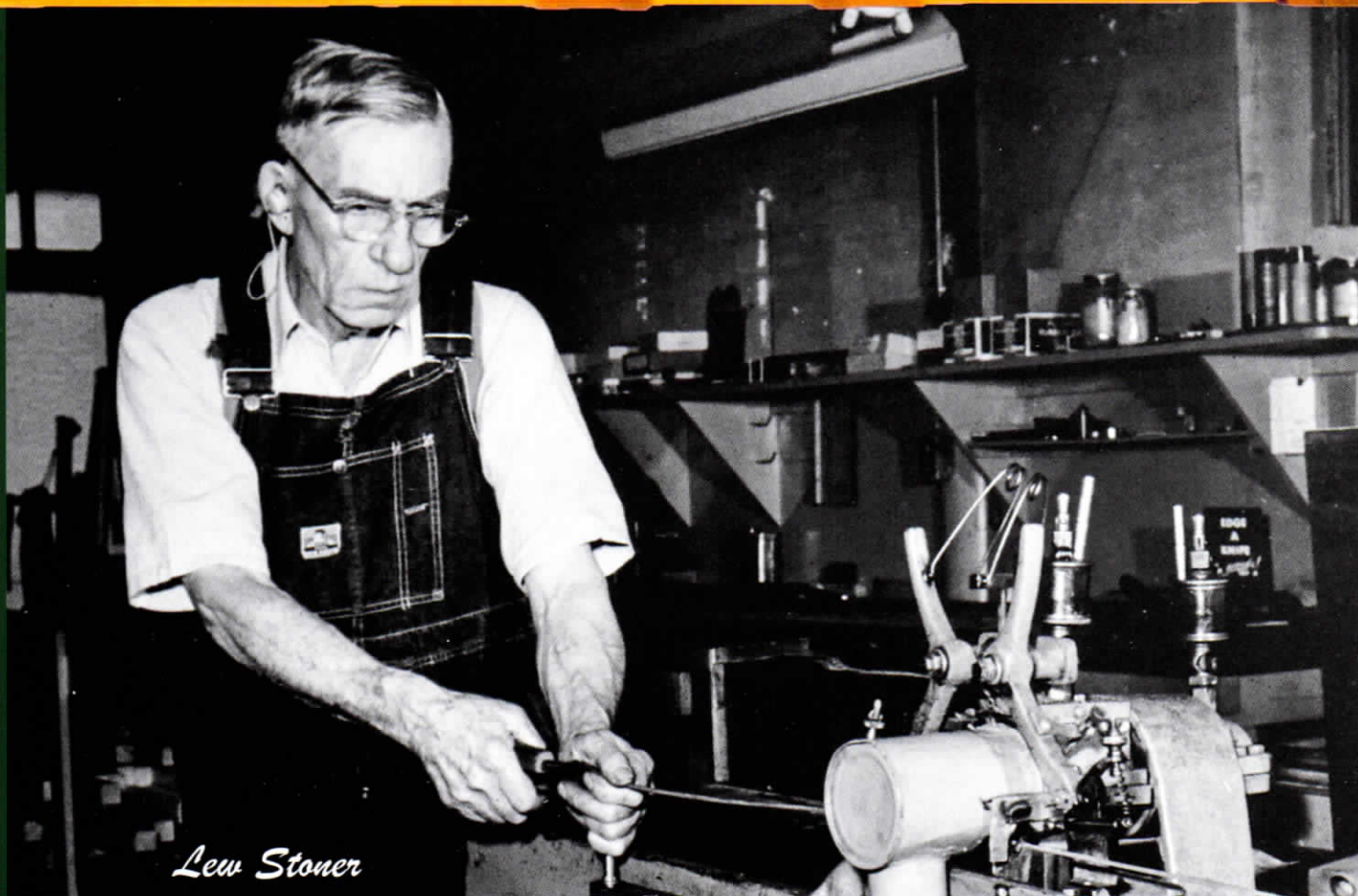

R. L. WINSTON ROD COMPANY

Lew Stoner

Jag visste ingenting om Winstons split-cane spön efter det att spöbyggaren Glenn Brackett och Winston skildes åt för 8 år sedan.

På hemsidorna finns en imponerande lista med 2-delade och 3-delade spön i olika längder och linklasser. Men vem bygger dem? Är det en ensam spöbyggare och ett begränsat antal 7,6-fotare och 8-fotare som för Winstons bambu-historia vidare? Byggs de i Kina? På ett vis vore det inte helt fel då bambun odlas i »Tonkin-området«. Sanningen visar sig ligga betydligt närmare när jag började syna det anrika amerikanska spöbyggarföretaget.

Spöbyggare i västra USA var inte kända för att bygga lätta spön för öringsfiske utan kraftiga spön för att slå världsrekord i längdkast och fiska lax och havsvandrande regnbåge. Så började också Lew Stoner och Robert Winther när de 1929 köpte The Western Rod Company i San Francisco och ändrade namnet till The Winther-Stoner Manufacturing Company. Nästa namn är det som fortfarande existerar och gjort firman internationellt berömd, en kombination av namnen Robert Winther och Lew Stoner – R. L. Winston Rod Company. Båda var maskiningenjörer och fick snabbt ett rykte om sig att bygga fina flugspön i bambu. Lew Stoners intresse för spöbyggnad började när han som ung pojke använde cederträ i handtagsdelen och kaliber 22 patronhylsor till holkar. Ingen lärde honom hur han skulle bygga spön, en stor fördel för nu kunde hans uppfinningsrika tänkesätt leda honom på nya vägar utan att vara styrt av traditioner. Han

BAMBUSPÅNOR

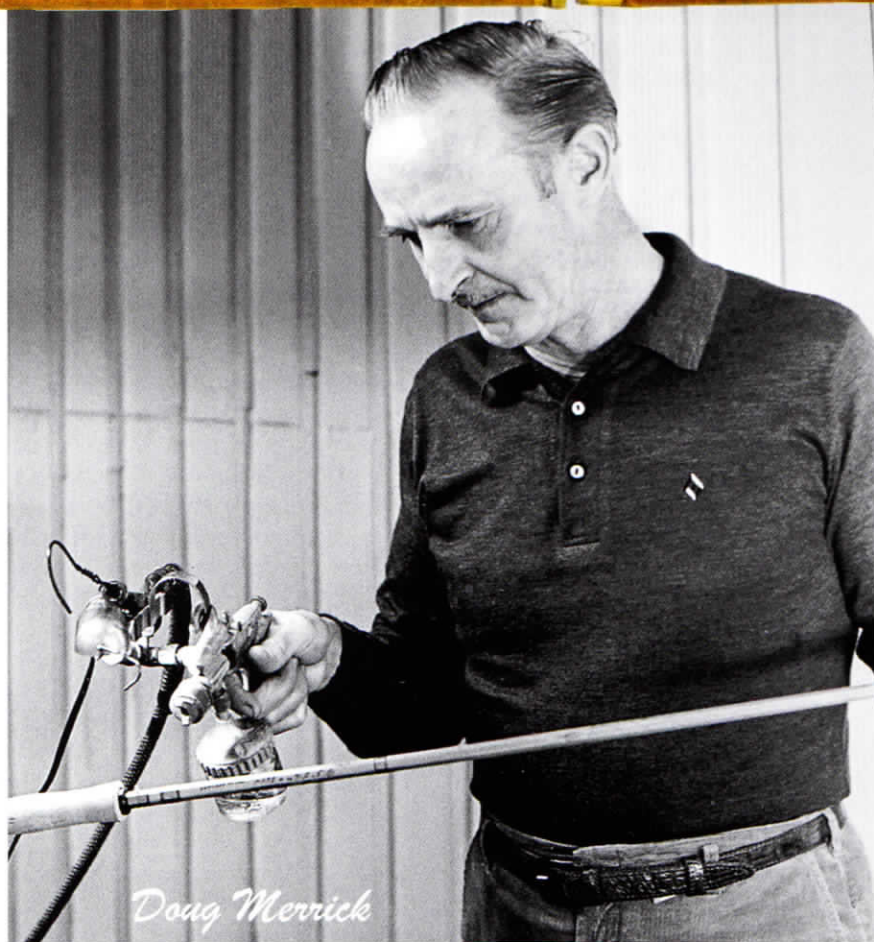
AV: LARS-ÅKE OLSSON
FOTO: JENNIFER OLSSON,
R. L. WINSTON ROD CO.

växte upp omgiven av maskiner, trä och snickerier och innan han blev femton år var han en duktig snickare. Universitetsstudier påbörjades men avslutades innan en termin gått – världen var alltför full av intressanta saker som kunde göras.

NYTT VÄRLDSREKORD

Stoners spön var i början massiva och traditionella, men han började snart experimentera med olika taperingar, så komplicerade att kunderna blev mållösa av beundran. När han år 1936 byggde de första hållbyggda flugspöna så var det för att ge tävlingskastarna snabbare och lätt-

– HÅLBYGGA SPLIT-CANE SPÖN

are spön och så snart de nådde marknaden strömmade beställningar av liknande spön in till R. L. Winston. Ett 10 fot långt, 142 g tungt spö kom till tävlingarna 1938 och var så kraftigt att endast de bästa tävlingskastarna kunde hantera det. Marvin Hedge, amerikansk mästare, använde det och slog det dåvarande längdrekordet med 10,8 m! G. McLeod kastade nästan lika långt med ett liknande spö. Året efter, när man vant sig vid det kraftfulla kastredskapet, slog Dick Miller ett nytt världsrekord på 55 m. Tävlingskastarna var viktiga för Stoner, som tack vare dem fick många nya idéer och han experimenterade ständigt. Han blev skicklig att ändra taperingen på sina spön, inte bara genom sin egen känsla för hur ett spö skulle uppföra sig utan också genom att villigt lyssna till sina kunders förslag till förändring och följa dem, vilket ledde till hans teknik att hålbyspa spön.

När Robert Winther lämnade Winston år 1933 köptes hans andel av Walter

Loskot, som stannade i firman i 20 år. Tidigare hade Doug Merrick återvänt från andra världskriget, besökt Winston Rod Co. för att välja ut ett spö och blev kvar inom företaget, som nu hade en ständig ström av beställningar. Doug Merrick hade ett speciellt intresse och talang för att bygga split-cane spön och under Stoners noggranna ögon och erfarenheter blev han en ypperlig spöbyggare.

NYTT LIM OCH NYA STOCKAR

När Walter Loskot slutade köpte Merrick hans andel i företaget. Tillsammans byggde Stoner och Merrick kanske de finaste Winstonspöna någonsin, en period som räknas som Winstons gyllene år. En bidragande orsak var att man redan 1948 kunde sluta använda djurlim för modernare och effektivare lim som Weldwood. En annan var att de bambustockar som de använde var 5 cm eller 6 cm i diameter jämfört med de 2,5 cm eller 3 cm stockar vilket var vanligt. Vaggarna var tjockare

och hade därigenom också tätare kraftfibrer (bambuns muskelfiber). Två populära spön från den perioden var dels ett 9 fots spö, 148 g, för fiske efter steelhead och dels en av Winstons bästsäljare, ett 8,6 fot spö som vägde 120 g. Kortare öringsspön för lättare linor byggdes också, alla med samma hålbyspadsteknik.

Ett Winstonspö har en dubbel lindning där foten på spöringen går över till öglan. Holkarna är tillverkade av duronze, en blandning av kisel, aluminium, koppar och brons, som är 30 procent lättare än de klassiska nickelsilverholkarna. Metallen är hård och kompakt och svår att arbeta med. Speciella verktyg krävs för det slitstarka materialet som är självsmörjande. Det ger holkarna en perfekt passform och kompletterar också färgen på bambuspoet på ett elegant sätt. Materialet var ett resultat av Stoners erfarenhet från de tidiga ingenjörsåren. Winstonholken har inte flikar där den övergår till bambun utan en avsmalnande mycket tunn rak kant, så ...

... att den kan böja sig med spöet under kast och fiske. Det mest karaktäristiska hos Winstonspöet är att det är hålbbyggt, vilket gör det lättare och snabbare än ett massivt spö och att holkarna är lindade med samma tråd som spöringarna. Stoner kallade sin hålbbyggnadsteknik för fluted-hollow. Betraktar man en spöklunga i genomskärning ser den ut som ett inåtvänt kugghjul, räfflorna eller åsarna är riktade in mot det ihåliga spöet. I början av 1960-talet bytte Winston skär på sin fräs från vanligt stål till karbidstål. I stället för att bli slöa efter att ha fräst 200 bamburibbor höll karbidstålet skärpan mycket längre och kunde också såga ribborna med en högre hastighet.

År 1957 kom Gary Howells till Winston för att köpa bambu och få goda råd om sitt spöbygge och Stoner och Merrick hjälpte den entusiastiske och intresserade unge spöbyggaren. Samma år dog Stoner plötsligt och Merrick erbjöd Howells att börja arbeta för Winston. Han stannade i 13 år då han slutade för att fortsätta att bygga sina egna spön, alla 2-delade med lindade holkar och hålbbyggnadsteknik. Gary Howells byggde spön som i dag anses som de finaste och mest välbyggda.

MORGAN OCH BRACKETT

År 1973 köpte Tom Morgan Winston från Doug Merrick. Glasfibern hade börjat användas som spömaterial i början på 1950-talet och nu kom också kolfibern. Framför allt IM6, andra generationens kolfiber, som många anser vara den bästa. Tom Morgan bestämde sig för att flytta företaget från San Francisco i Kalifornien till Twin Bridges i Montana, där det fanns gott om tillfällen att fiska och prova spön i strömmarna Beaverhead, Ruby, Big Hole och Jefferson. Hans kreativa förmåga och skicklighet som marknadsförare visade sig i annonserna för Winston, som publicerades i USAs fisketidskrifter och skilde Winston från andra spöfabrikanter.

Han var också ansvarig för den läckra Winstongröna färgen, de första färgade kolfiberspöna inom branschen i stället för ofärgade, gråa, mörkgråa eller mörkbruna. Två år senare blev Glenn Brackett delägare i Winston och tog hand om firmans split-cane spön. I Winstonkatalogen från år 2002 beskrivs han så här mellan åren 1976–1991:

Glenn Brackett är regerande Master Bamboo Craftsman hos R.L. Winston Rod Co. som under de 22 åren han byggt bambuspön utvecklat de 3-delade spöna och byggt det första fyrsidiga spöet. Många anser att Glenn Brackett är Mästaren bland alla bambuspöbyggare i landet, hans spön är allmänt eftertraktade och används av finsmakare och samlare i dagens flugfiskevärld.

Det första jag lägger märke till när jag drar upp Jennifers Winstonspö ur fodralet är att holkarna är lindade med spösilke, det andra att spöet är lätt i handen, det tredje att siffrorna 2142 berättar att det är byggt av Glenn Brackett. Bambun är naturligt ljus utan märken, endast bladknutarna är närvarande. Lindningarna är guldgula, kantade vid handtag och holkar med en elegant smal bourgogneröd rand. Lacken som sprejats är felfri. Skruvrullfäste och ändbutt är skinande aluminium på ljusbrun teak. Varje detalj är av högsta kvalitet och skapar en harmonisk enhet.

Glenn Brackett föddes och växte upp i Kalifornien, inte långt från Winstonfabriken i San Francisco där han fann en oemotståndlig doft av bambu, lack och en romantisk atmosfär och där några av USAs bästa split-cane spön byggdes. Efter universitetsstudier, där drömmen om att bygga flugspön i bambu alltid fanns närvarande, tog han examen som fiskebiolog, reste världen runt och efter att ha återvänt till USA arbetade han för Fish Wildlife and Parks som deras biolog, band flugor, guidade flugfiskare och väntade ...

Glenn Brackett arbetade tillsammans med Jerry Kustich, Jeff Walker och Way-

ne Macca i en verkstad en kilometer bort från huvudbyggnadens tillverkning av kolfiberspön, historiska bilder, split-cane spön, glasfiberspön, kontor och butik. Resande »split-cane pilgrimmer« kom från världens alla hörn för att se Winstons flugspön, provkasta dem, beställa eller köpa dem och – prata med Glenn Brackett.

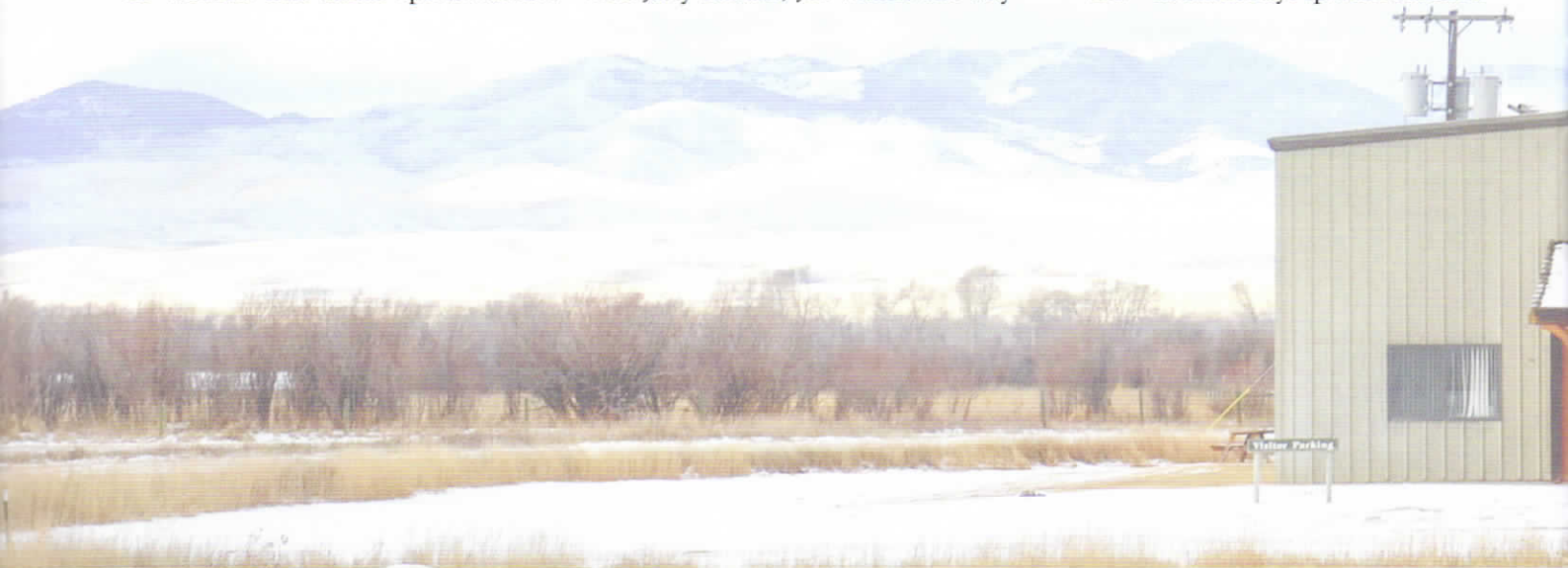
Han berättade att Merrick inte brydde sig om östkustens spöbyggartraditioner och till och med hånade dem. Han kunde ta ett Leonardspö eller Paynespö i handen, svänga det för att känna på aktionen och utbrista:

Jesus Christ – det här är fruktansvärt, du vill inte fiska med den här påken.

Merrick hade en förunderlig känsla för bambu. Det började i hans fingrar, där han kunde plocka upp ett spö redan innan det hade handtag, svänga det fram och tillbaka, lägga ned det på bänken och med ett sandpapper putsa här och där. Han visste exakt vad han letade efter, han förstod bambu. Fastän Merrick var en tävlingschampion så byggde han spön för fiske. Han kopierade naturen, bambuns växande och vajande i vinden. Där fanns det inte någon stresspunkt, ingen svag punkt. Merricks spön gjorde att du fick kontakt med materialet, du kände det i handen. George Black skriver i sin bok *Castig a Spell: Vi (Winston) försöker att med våra händer skapa användbara skönheter för flugfiskevärlden, en process där det finns glädjeämnen, kärlek, skicklighet och hopp.*

Glenn Bracketts spöbyggnad följde Stoners och Merricks idéer och under åren så ändrade han ingenting när det gällde Winstonspönas taperingar eller utseende. Han var intresserad av att fortsätta att bygga Winstons flugspön i bambu och följa deras »uncompromising attitude« (principfasta inställning) som var ristad i sten; tillverkade i Montana, av flugfiskare, för flugfiskare.

Ibis – en mindre dyr spöserie i kolfiber

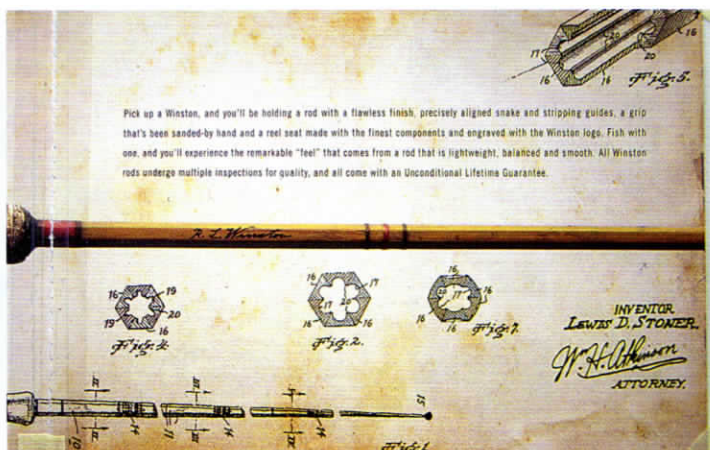

som inte kunde göra någon människa glad, inte mig i alla fall som provade en av pinnarna i en butik i Bozeman. Tillverkningskostnaderna var höga och gav liten vinst, därför ville ledningen flytta tillverkningen till Kina! Personalen protesterade och skrev ett öppet brev till styrelseordförande och också till ägaren David Ondaatje, som bodde i Kalifornien. Glenn Brackett protesterade mest, inte för att han brydde sig om kolfiberspön utan för att han såg att det städiga Winstonhuset med sin historia, tradition och sina centralfigurer, alla hängivna kvalitet, började få sprickor. Året efter fanns inte Ibis i Winstonkatalogen. Efter att ha fortsatt kollisionskursen med ledningen och också berättat att han djupt ångrade att han sålde Winston till David Ondaatje, som fortsatte att bo i Kalifornien i stället för i Twin Bridges, lämnade Glenn Brackett, »den ledande bambuspöbyggaren i landet«, R.L. Winston Rod Co. år 2006 efter 32 år. En sorglig händelse då Glenn hade hoppats att få bygga sitt sista split-cane spö där. De andra medlemmarna i laget gjorde samma sak och bildade företaget Sweetgrass Rods i Twin Bridges. Efter 87 år var Winstons spöbyggarverkstad tom.

BESÖK I TWIN BRIDGES

En solig decemberdag, med ett tunt snötäcke på marken och en ögonbedövande vacker ut-

Artikelförfattaren tittar på handtagsdelar som hänger på rätning och torkning hos Winston.

Gammal Winstonkatalog som visar Lew Stoners »fluted-hollow-teknik«.

Bambustockar hos Winston i Twin Bridges.

...

... sikt över Klippiga Bergen, parkerar Jennifer och jag framför Winstons huvudbyggnad och träffar Annette McLean, som vi inte sett på 16 år. Det blir ett glatt möte och vi lyssnar, pratar, antecknar och fotar.

Annette McLean anställdes för 30 år sedan av Tom Morgan för att putsa rullfästen och därefter klättrade hon stadigt uppåt på Winstonstegen, avancerade till »Vice President of Operations and Design« och år 2006 också ansvarig för Winstons bambuspöprogram. Vi brukade träffas vid flugfiskemässor i USA och vid besök i Twin Bridges, vid den tiden när jag hade åtta Winstongröna kolfiberspön och körde omkring i Montana i en Winstongrön Volvo.

ÄKTA PAR BAMBUBYGGARE

Dörren till Winstons bambuverkstad är låst, genom fönstret ser jag ingen där inne. Jag känner mig vemodig när jag går i lokalen. Där finns ingen atmosfär av varma bambuspånor, lack, röster, ljud från hyvlar och vällagrade, torra bambustockar som klyvs och spricker med ett skarpt ljud, inga bärare av Winstons långa, stolta tradition och historia. Svart-vita fotografier av Lew Stoner, ritningar av fluted hollow-teknik är tejpade på väggarna med gulnade tidningsurklipp – det är ett museum, inte en verkstad. Annette berättar att verkstaden är stängd på fredagar men att under resten av veckan arbetar Bob McLean där, hennes man, som aldrig byggt flugspön före år 2006 men var en duktig hantverkare. Han är Winstons bambuspöbyggare tillsammans med Annette, man och hustru sedan många år, i Twin Bridges. De fortsätter Winstons långa historia – vilket ansvar, vilken inspiration!

Verkstaden är inte så tom som jag först trodde. Välsorterade bambustockar av olika dimensioner ligger i fack för handtagsdelar och toppdelar, duronze-holkar är färdiga att limmas på spön, fräscha korkringar med lim emellan skall bli handtag. I ett torkskåp hänger två dussin sprejlackade handtagsdelar med vikter för att rätas och torka.

På Winstons hemsidor under rubriken »Historia« kan man följa utvecklingen sedan 1929 med de milstolpar som var viktiga för företaget, men nu finns inte längre åren 1976–2002 med Glenn Brackett och de lysande beskrivningar

Annette McLean ansvarar sedan 2006 bland annat för Winstons bambuspöbyggnad tillsammans med sin man Bob (överst). Jennifer Olssons Winstonspö som Glenn Brackett byggt.

na om honom som Winstons och landets ledande spöbyggare med. Det är sorgligt och beklämmande att någon blivit så arg, och fortsatt att vara arg och tagit på sig ansvaret att radera ut en del av Winstons historia – Glenn Brackett – »The Dean of American Rod Builders«.

SWEETGRASS RODS

Glenn Bracketts hus ligger högt uppe på en bergssluttning med en magnifik utsikt över staden Butte, som en gång var

USAs rikaste på grund av dess väldiga kopparfyndigheter. De dagar när han inte arbetar i Twin Bridges och med sin nya firma Sweetgrass Rods bygger han spön hemma, där han har gjort om sitt garage till en verkstad. Sweetgrass (Det ljuvliga gräset) är en hänvisning till bambu som tillhör familjen gräs. Glenn Brackett är en positiv person, öppen, lättsam och intressant att prata med och entusiasmen för bambu som spöbyggnadsmaterial, flugspön och flugfiske är oändlig. Han visar mig sitt favoritspö som är 7,6 fot långt för lina i klass 4. Ett spö som passar hans sätt att fiska, då han tycker om att gå efter en ström och spana efter vakande fisk och sedan kasta på den med torrfluga. Spöet är lätt och spänstigt i handen, en härlig längd i en härlig linklass. Glenn tycker om att arbeta i grupp, gemenskapen och den samlade kunskapen är viktig under arbetsdagen, var och en har något att tillföra gruppen och byggandet av split-cane spön.

Med en kopp jasminte i handen förväntar han mig genom att säga att han inte hyser agg gentemot Winston. Han berömmar ägaren David Ondaatje för att han genomfört de reformer som han lovat och uppfyllt sina löften. Han skulle inte ha något emot att få träffa honom vilket han inte gjort på 8 år. Glenn bygger split-cane spön i sin nya framgångsrika firma Sweetgrass Rods och säljer 250 spön varje år, men han är inte längre Mr. Winston. På min fråga om han i sina mörkaste stunder ångrar sitt beslut att lämna Winston gör han en paus och säger sedan att om han skulle få erbjudande att komma tillbaka skulle han göra det »i morgon«.

R.L. Winston Rod Co. fortsätter att bygga split-cane spön. På min fråga om dagens Winstons bambuspön håller samma kvalitet som under Glenn Bracketts dagar säger Annette McLean: »Kvaliteten är densamma, om inte bättre. Vi har haft många kunder som bestämt hävdad att dagens Winstonspön är bättre än de som byggdes under Glenn Bracketts tid! Bob och jag har samma inställning till hur ett Winstonspö skall fungera under kast och fiske och hur det ska se ut. Winstons bambutradition har fortsatt och kommer att fortsätta på samma vis«.

P.S. Glenn Brackett, Sweetgrass Rods, kommer till svenska Gimdalen 7–9 aug för en split-cane konferens.